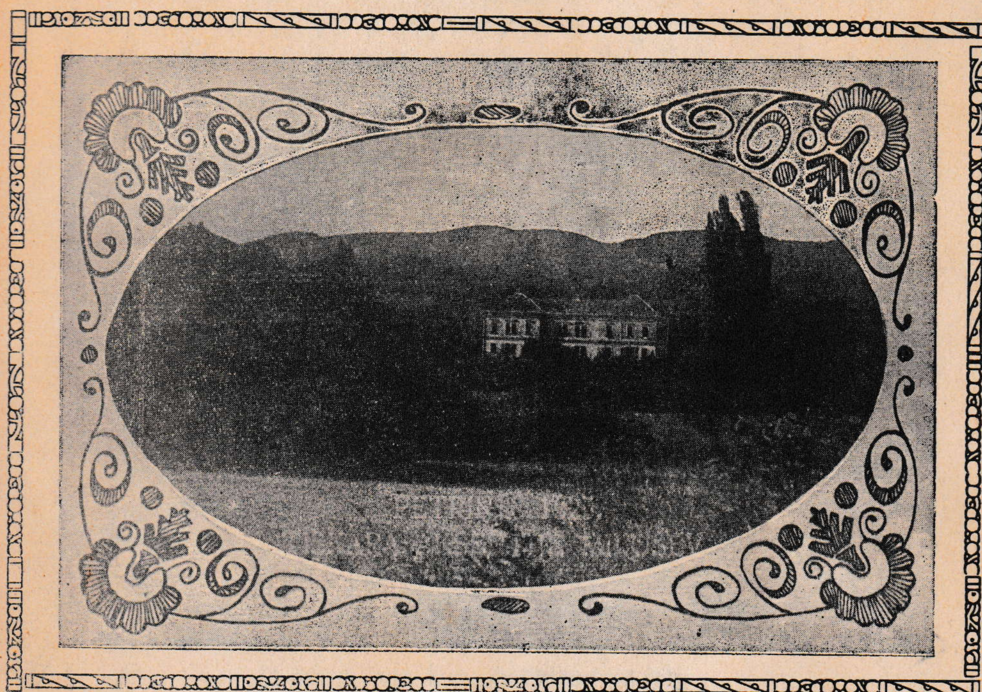
Gospodinu profesoru Heisingeru
u spomen
Ing. Malović

KR. NIŽA GOSPODARSKA ŠKOLA U PETRINJI.

Odio: gospodar. škola za seoske domaćice.

1920.--1925.

PETRINJA 1925.
TISKARA AKSENTIJE MILOŠEV.

ZA SREĆU NARODA I OTADŽBINE.

(Prigodom pete obljetnice osnutka gospodarske škole za seoske domaćice u Petrinji.)

Divne su i veličanstvene pojave prirode koja nas okružuje i nikada ne će čovjek prestati, da se njima nasladjuje. Čudesni su podvizi i tekovine ljudskoga duha i uma, koji neprestance prodire u tajne prirode. Umjetnosti svake vrsti, znanosti, nauke i vještine zaokupljuju danas malo ne cijeloga čovjeka. Život u preraznolikim svojim oblicima pruža mu nepresušno vrelo nebrojenih iznenadjenja. A ipak ga sve to obično ne zadovoljava i ne pruža mu onu sreću za kojom teži. Pa ako i postigne sve što je želio, ipak njegova sreća ne može da bude potpuna, ako je ne uzmogne podijeliti s drugim bićem, koje mu je milo. Činjenica je to, koju mnogi, iako je jasna, često i hotimice puštaju s vida. — U traženju sreće zaboravljaju ljudi nju samu, zamjenjujući je s prolaznim užicima modernoga doba. Blještavilo i sjaj naših dana zasljepljuju duševne oči čovjeka i on leti k varavim užicima, da poput leptira na plamenu, na njima oprži svoju sreću. Ljudi kao da su zaboravili na jedini i najstalniji temelj sreće, ljubav, — onu ljubav, za koju lijepo kaže sv. Vinko Paulski, da je „zakon, kojim Bog upravlja svjetovima". A te ljubavi nema u zabavištima, koje je uredio čovjek za svoje strasti, — u sjajno rasvjetljenim dvoranama, punim vještačkoga mirisa i skupocjenih umjetnih nakita ona pogiba, i zato je tamo ljudi i ne mogu naći. Ona stoluje u priprostim zatišjima naših domova, i puni neizrecivom srećom domare.

„U svom nas kutu čeka radost tiha
Svaki dan sve veća.
Van doma j' borba, na domu je melen
Porodična sreća."

(Zmaj J. Jovanović).

I u istinu! Imade li išta svetije, milije i draže srcu i duši čovjeka od onog, što ta mala riječica označuje? Nijedna težnja

ne može biti veća od one za domom, nijedna uspomena trajnija i draža od uspomene na nj. Dom je svetište u kom je zapaljena iskra našega života, u njemu smo crpli i tjelesnu i duševnu snagu za naš budući život, a kad ga jednom sami osnujemo, dom je i opet žarište, iz koga nam sja sunce života; vrelo je novih snaga za životnu borbu, sigurna i mirna luka u buri života.

A tko je to, te nam čini dom tako dragim i milim, vežući uza nj naša srca neslomljivom vezom?

Majka je to i žena — svetica i mučenica! Kada ne bi bilo njezinog blagog duha, kojim ispunjava i najmanji kutić doma, kada ne bi bilo njezine kalvarijske ljubavi, kojom je zanijela, rodila i odhranila naša tjelesa i naše duše, slaba bi bila veza naša s domom. Čvrstom vezom svoje velike i nedostižive ljubavi povezala je muža svoga i djecu svoju uza se, dom i domovinu. I bili mi gdje mu drago na svijetu, nikada se ne možemo oteti toj ljubavi, i misao na našu majku, naš dom i domovinu prati nas poput blagog duha. Tko nije, iako već poodmakao u dobi, zaželio topli majčin naručaj, i zajedno s pjesnikom uzdahnuo:

„Oh svud je majko, svud po svijetu zima,
Na Tvojim grudma tekar toplo mi je.“
(J. Hranilović).

Tko s tihom radosti u srcu ne spominje pa i skromne odaje, gdje je proživio djetinstvo svoje i mladost? A u dalekoj tudjini, tko ne teži, da makar samo još jednom vidi, poput Odiseja, ma samo i dim, kako se vije iz rodnoga doma; da još jednom ugleda ravna polja i vrlet-planine svoje otadžbine, da čuje slatku materinsku riječ?

Kada je užasna neman rata ganjala tisuće naših sinova po tudjini, mučeći i pateći ih najgorim zlima ovoga svijeta, nije li srce ratnika zadrhtalo kod pomisli na majku, ženu i dom? Nije li upravo ta neponjatna ljubav spram majke, žene i doma postostručila njihovu borbenost, koja nam je donijela toliko željkovanu slobodu?

Pa ako pomislimo još, koliko su velikana te junaka na maču i peru odnjihale i odhranile majke u našim skromnim seoskim domovima, nadaje nam se samo po sebi, kako je velika i uzvišena zadaća i poziv seoske žene u životu ne samo pojedinaca, nego i cijeloga našeg naroda. Ako je dakle žena osnov sretnoga i zadovoljnoga doma, a takav dom opet osnov sreći cijeloga

našeg naroda, što je prirodnije, nego da upravo pomoću žene uznastojimo preporoditi naše seoske domove, te tako cijeli naš narod privedemo sretnoj budućnosti? Za tu pak veliku zadaću treba najprije da ženu osposobimo. Samo ona žena, koja će s ljubavlju i razumijevanjem znati da rukovodi svoj dom, koja će znati da u strahu božjem i stidu ljudskom odgoji svoju djecu za vrijedne članove ljudskoga društva, biti će najsigurniji zalog za sretnu budućnost našega naroda. Treba dakle da u tom smjeru obrazujemo našu seosku ženu i djevojku. Treba je upoznati sa svim onim sredstvima, koja omogućuju bolji, ugodniji, laganiji i zdraviji život, uputiti je u načine, kojima se to postizava. Treba joj predočiti i u srce usaditi svu ljepotu tihog i sredjenog porodičnog života, koji je osnovan na zdravom razumu i poštenom srcu; ucijepiti joj u dušu ljubav k uzvišenom pozivu materinstva, uvjerivši je podjedno, da kao član naše narodne zajednice duguje svoj otadžbini zdrav, marljiv i pošten naraštaj.

Treba joj prikazati da je posao sredstvo, koje jača i oplemenjuje duh ljudski, i dovodi do sreće. Tako će ona raditi s ljubavlju, i ne će više gledati na svoje poslove kao na ropske i čovjeka nedostojne.

Kuća će njezina čistoćom svojom i urednošću biti pravi hram ljubavi i sreće. Sunce i svježi zrak istjerati će iz njezinih odaja bolesti, a miris cvijeća osvježivati zdrave domare.

Obilje priroda, što joj donosi njezin vrt i polje njezinoga muža razborito će i ukusno upotrebljavati, priredjujući jeftinu, zdravu, valjanu i ugodnu hranu. Ona ne će zaboraviti ni na duge zimske mjesece, kada je vrt i voćar prazan. Spremiti će povrće i voće u svoju smočnicu, da uzmogne u slučaju bolesti a i veselja, svojim dragima pružiti hraniv i dobar zalogaj, koji osvježuje. Znati će, da je dobra hrana važno sredstvo za blagostanje njezine porodice.

Odjeća i ruho njezino i njezine porodice biti će čisto, jednostavno i uvijek u redu. Ne će trošiti uzalud novaca na bespotrebnu i škodljivu gizdu, već će sama svojoj djeci, mužu i sebi sašiti sve što je potrebno.

Ne će kupovati skupo platno u dućanima, što dolazi iz tudjine, već će sklonuti svoga muža da na svojim njivama gaji konoplju i lan, da timari ovce, — a sama će s djecom njegovati svilenu bubu. Marljive će njene ruke preraditi surove stabljike i vunu u najfiniju predju, a za dugih zimskih mjeseci sjesti će uza

brzotkalnu taru, i satkati platno. U tkivo će utkati prekrasna raznobojna veziva, te će naša sela i opet oživiti u svježim bojama naših narodnih nošnji.

Njezin će povrteljnjak biti uredjen razumno, da donese što više priroda, a raznobojno mirisno cvijeće osvježivati će je u požrtvovnom poslu i oplemenjivati duh.

Sitno gospodarstvo, za koje se ona stara, biti će razumno i uredno. Muzare će svoje valjano hraniti i držati u redu, znajući, da je čistoća i red i ovdje jedini osnov napretka Mlijeko će pametno iskorišćivati, priredjujući iz njega zdravo, slatko vrhnje, iz ovoga fini maslac; raznovrsni sirovi povećatI će obilje njene smočnice. Perad će njezina biti plemenita, jer će znati izabrati onu pasminu, koja će najbolje služiti prilikama njezinoga gospodarstva; jaja će spremati, da ih uzmogne imati kad kokoške prestanu nesti.

I u svemu tome biti će tačna i svuda uvesti red, jer će znati, da je red početak svakoga blagostanja.

Zato će u čistim i urednim knjigama tačno zabilježiti sve izdatke i primitke svoga domaćinstva, kako bi uvijek znala, da potrošak svede na pravu mjeru i svoje poslovanje udesi tako, da svojoj porodici u budućnosti osigura što bolji život.

Svaki svoj posao raditi će **s ljubavlju i radi ljubavi** pram svoga muža i svoje djece. Mužu će biti ne samo pomoćnica i desna ruka kod sticanja zemaljskih dobara, nego će mu biti i savjetnica u svim časovima života. Djecu će svoju odgojiti pošteno i plemenito, njeteći u mladim dušama ljubav domu i domovini, i slati ih u život kao hrabre, ponosne radenike i branioce svete domovinske grude.

U dokolici sama će i dalje odgajati svoj duh čestitim, poučnim i lijepim štivom; a nedeljom će i blagdanom u hramu Božjem skrušeno zahvaliti Svemogućem i Predobrom Stvoritelju na blagostanju te na sreći tijela i duše, što joj je dao.

Za takav seoski dom i za takovu domaćicu, moći će se tad punim pravom reći:

„Tuj vlada pomna
Domaćica skromna
A dječici majka.
Upravlja mudro
U svojoj kući,

Upućuje kćeri
I kroti dječake
Te posla i haja
Ne dočekaš kraja;
Dobitak vèća
Svud red redeća.
I nasklada smoka si u spreme eno,
Medjù prsti vazda joj zvrnda vretèno,
I bijele joj škrinje do vrha su pune,
Lanèna joj ruha i prebijele vune,
I dobro uljepša i iskiti svako
I nigda već — tako!
(Šiler-Trnski: Pjesma o zvonu).

I onda, kada će širom naše lijepe, prostrane i Bogom blagoslovljene otadžbine i najskromniji seoski dom biti tako uredjen, zasjat će na nebosklonu njezinom radost života, učvršćena neslomljivom medjusobnom ljubavi, slogom te poštenim radom cjelokupnog našeg naroda, za sve to veću sreću i boljitak slobodne otadžbine sviju Srba, Hrvata i Slovenaca.

* * *

Preveliku važnost obrazovanja žene, naročito seoske, davno su već uvidjeli mudri državnici zapadnih i sjevernih kulturnih država Evrope, jer su uočili istinu, koju je mudri Fenelon istaknuo rekavši: „Žene grade i ruše domove“. Razumnim rješenjem ženskog pitanja rješavaju se dobrim dijelom i ona socijalnog, prosvjetnog, moralnog, kulturnog, a kod nas i poljoprivrednog značaja, koja je tako teško postaviti na zdravu osnovicu.

A rješenje toga pitanja i nije tako teško. Treba vratiti ženu njezinom od prirode joj odredjenom, teškom doduše no uzvišenom, zvanju majke, žene i domaćice. Treba joj dati znanja, da taj svoj posao zavoli i da ga uzmogne izvesti razumno, ugodno i lako.

Na osnovu te spoznaje djeluju u Engleskoj, Švedskoj, Norveškoj, Francuskoj, Švicarskoj, Danskoj, Holandiji i Njemačkoj, već desetke godina domaćinske škole. Evropi prednjače u tom U. S. A., koje za domaćinstvo imadu posebne odjele na sveučilištu. Od Slavena prvi osnivaju domaćinsku školu Česi god. 1884. u Kromjerižu na Moravi, i nastoje da povećaju njihov broj. Danas imade Čehoslovačka republika svega 30 čeških i slovačkih do-

maćinskih škola sa ukupno oko 1000 učenica godišnje. Iza Čehoslovaka dolaze Poljaci, zatim Bugari, te konačno Rusi i mi.*

Ne možda nehaj za narod, nego nesretne prilike, u kojima smo do godine 1918. živjeli, nijesu dale da i mi na tom polju štogod poradimo. No ipak je slovenski dio našeg naroda već u oktobru 1898. god. otvorio prvu „kmetijsko-gospodinjsku šolu“ u ljubljanskom Marijanišću, pod vodstvom č. školskih sestara reda sv. Franje, koje i danas tu školu s odličnim uspjehom vode. Godine 1909. osnovana je druga takova škola u Repnjah, a god. 1910. ona u Šmihelu pri Novom Mestu. Obadvije su pod vodstvom č. školskih sestara, nastojanjem kojih je otvorena i domaćinska škola u Splitu. Osim toga imade u Sloveniji neko četiri pomičnih domaćinskih kurzeva.

I dok su Slovenci makar donekle mogli raditi na podizanju i obrazovanju seoske žene, Hrvate je dušila mora tudjinske prevlasti, a junački su Srbi bili boj za slobodu naše zajedničke domovine. A tudja ruka i zvek bojne trube prieče svaki kulturni rad.

U takvim dakle prilikama, gdje je u Hrvatskoj tudjinac upravo išao za tim, da naš narod što dulje zadrži u neznanju, kako bi ga mogao što bolje iscrpsti, nije bilo moguće da se nešto pozitivno uradi i za obrazovanje naše seoske žene. Ta čitavo naše poljoprivredno školstvo bilo je udešeno tako, da naš seljak ne uzmogne napredovati, a o seoskoj ženi nije ni govora bilo.

No krivo bismo učinili, kada bismo rekli, da se nije ništa radilo. Problemom obrazovanja sela, a seoske žene napose, bavili su se mnogi naši poljoprivredni prvaci i stručnjaci. Već početkom ovoga stoljeća izradio je kr. sveučilišni profesor g. I. Rittig jasnu i preglednu osnovu o reorganizaciji naše niže i srednje poljoprivredne nastave, u kojoj gospodarske škole za seoske domaćice zauzimlju odlično mjesto. Te je svoje zamisli uslijed prije pomenutih teških prilika, g. I. Rittig mogao da objelodani tek god. 1919., u svoj odlično pisanoj brošuri: „Organizacija gospodarske obuke u Hrvatskoj i Slavoniji.“

Nastojanju i neumornom radu njegovom imademo zahvaliti što je naša poljoprivredna nastava u Hrvatskoj god. 1920. dignuta

---

*Vidi: „Poljoprivredni glasnik“ god. 1925. broj: 3. i 4. Dr. E. Reich: „Stručno vaspitanje zemljoradničke žene kod Slavena.“

na stepen one drugih naprednih naroda, i što je iste godine na kr. vinogradarsko-voćarskoj školi u Petrinji, kojoj je on tada bio ravnateljem, osnovana u Hrvatskoj prva gospodarska škola za seoske domaćice.

Kao što je Pierre Joigneause u Franceskoj, tako je g. I. Rittig osnivač i otac tih škola u Hrvatskoj.

Njegove je ideje spremno prihvatio bivši povjerenik za narodno gospodarstvo kod Pokrajinske Uprave u Zagrebu, blagopokojni g. Aćim Gjermanović, koji je velikom ljubavu i razumijevanjem za te škole nastojao, da ih što više raširi i u granicama dane mu mogućnosti što bolje unapredi.

Skromni i veoma težak početak donio je medjutim brzo željeni uspjeh. Već god. 1921. osniva se druga takova škola u Gospiću, a u proljeće god. 1923. treća u Božjakovini. Gospićka je škola radila do god. 1923., kad je na njoj smješten dvogodišnji tečaj za obrazovanje učiteljica domaćinstva. Taj tečaj svršava u januaru 1926. pa će niža domaćinska škola nastaviti rad već u februaru iste godine.

Sve su te tri domaćinske škole poljoprivrednoga smjera, već obzirom na zadaću i poziv naše seoske žene. Osim ovih imademo domaćinsku školu u Podgoraču, koja spada pod nadležnost Ministarstva Prosvete

U Futogu kraj Novog Sada djeluje isto takova škola, a tamo je ujedno i preparandija za nastavnice domaćinskih škola.

Na područjima Srbije, Vojvodine, Crne Gore, te Bosne i Hercegovine radi nekoliko pomičnih škola za seoske domaćice, koje su ustrojene po Ministarstvu Prosvete i Poljoprivrede. Te škole putuju od mjesta do mjesta i traju 6 tjedana. U najskorije vrijeme pristupiti će pomenuta Ministarstva osnivanju seoskih domaćinskih škola u većem opsegu

Treba još spomenuti, da beogradsko gospojinsko društvo: „Zaštita djevojaka“ namjerava u najkraće vrijeme otvoriti domaćinsku školu s nešto promjenjenom naučnom osnovom u Moja Volji (Srijem), u koju je svrhu grof Pejačević darovao tamošnji svoj dvorac s potpunim namještajem i potrebitom površinom zemlje.

Ove su pak jeseni otvorile zagrebačke časne sestre svoju domaćinsku školu, a odbor društva „Knjeginje Ljubice“ u Zagrebu, otvara ove zime u kupatilu Topuskom 3 mjesečni kurs za seoske domaćice.

Kratak ovaj i ne baš potpun prikaz razvitka domaćinskih škola u nas najbolje pokazuje opravdanost njihovog postojanja, a to još više potvrdjuje i veliko zanimanje sela za te škole.

I kada taj plemeniti rad bude poprimio još veće opsege, tako, da bar svaka oblast bude imala svoju domaćinsku školu, moći ćemo vedra čela i srcem punim pouzdanja gledati u skoru sretnu budućnost!

Dao Bog, da to bude što skorije!

U PETRINJI, 1. listopada 1925.

Matija Malašić.

Gospodarska škola za seoske domaćice u Petrinji.

Opis škole.

Gospodarska škola za seoske domaćice u Petrinji smještena je u zgradi kr. niže gospodarske škole te leži, u najljepšem kraju Banovine, izmedju rječice Petrinjčice i podnožja Zrinjske gore. Kraj je brežuljast i šumovit, te pruža upravo čarobnu sliku. Podneblje je blago i zdravo. Školska zgrada je jednospratna te sadržaje: stan upravitelja, vinogradara, učiteljica i internat. Internat imade 2 spavaonice za 16 učenica, 1 blagovaonicu, 1 radionicu (tkaonicu), 1 veliku kuhinju i smočnicu, 1 školsku sobu, 1 uredovnicu te kupaonicu. Uz spavaonice je stan zavodske nadstojnice, koja vrši neprekidni nadzor na pitomicama. Prostorije su suhe, zračne i čiste. U zgradi je uveden vodovod, koji prima zdravu i pitku vodu iz vlastitoga vrela. Jednako je u svim prostorijama uvedeno električno svijetlo. Pred samom je zgradom mali voćnjak, zasadjen patuljastim voćem te cvijećem, a niže njega je zavodski povrteljnjak. Odmah do gospodarskog dvorišta proteže se na brežuljku vinograd, a do njega voćnjak. U voćnjaku se nalazi sušiona voća, praonica i krušna peć. U gospodarskom se dvorištu nalazi staja za goveda, konje, svinje i perad. Svi ovi objekti služe učenicama za vježbanje u praktičnom gospodarstvu.

Svrha škole.

Svrha gospodarske škole za seoske domaćice jest, da seoske djevojke, koje su svršile osnovnu školu, poduči u razumnom vodjenju seoskog domaćinstva i uzgoju zdrave porodice, te probudi što veći smisao za sretan i pošten život na rodjenoj grudi.

Tu svoju svrhu škola postizava:

a) **teoretski** tako, da se znanje učenica stečeno u osnovnoj školi, što se tiče računanja, čitanja i pisanja, prirodoslov-

lja, higijene, zemljopisa i povijesti proširi toliko, koliko je to potrebno razumnoj i praktičnoj domaćici, majci i ženi. Osim toga da joj se dade pouka u gospodarstvu, (stočarstvu, svinjogojstvu, peradarstvu), vinogradarstvu, voćarstvu i pivničarstvu, mljekarstvu, naprednom tkanju, te konačno jednostavnom vodjenju gospodarskih računa.

b) **praktično** tako, da učenice rade pod nadzorom odnosnih nastavnika i nastavnica sve one poslove, koji su u obitelji povjereni ženi: one kuhaju, šiju, tku, spremaju, peru i glačaju rublje, muzu krave, brinu se oko peradi i svinja, a sve to s naročitim ciljem, da nauče priredjivati krepku i zdravu hranu iz svih onih proizvoda, što im daje njihovo gospodarstvo, dakle vrt, voćar i sitno gospodarstvo, — i konačno da sve kućne poslove nauče svršavati na vreme i napredno, te savjesno i uredno.

Uvjeti primanja pitomica u školu.

Da djevojka bude primljena u školu potrebno je:

a) da je kći seoskih roditelja i da do konca prvog polugodišta navrši 15. godinu. Prema tome će se u narednoj školskoj godini primati djevojčice rodjene izmedju 1. januara 1911. i 1. januara 1907, što imade dokazati krsnim listom.

b) da je svršila najmanje 4 razreda osnovne škole s dobrim uspjehom.

c) da je dobrog vladania, što dokazuje svjedodžbom nadležnog opć. poglavarstva, vidjenoj po sreskom poglavarstvu.

d) da je zdrava tjelesno i duševno, što dokazuje liječničkom svjedodžbom, u kojoj mora biti ujedno naznačena tjelesna težina i visina moliteljice. Svaku učenicu kod nastupa pregleda zavodski liječnik, da li je zdrava i za polazak škole povoljno razvijena.

Ako koja učenica prema nalazu zavodskog liječnika nije dostatno razvijena za polazak ove gospodarske škole, ili ako boluje od koje zarazne bolesti (sušice, trahoma itd.), koja bi se mogla prenijeti na saučenice, otpućuje se kući.

e) one moliteljice, koje traže od države novčanu pripomoć za školovanje, imadu molbi priložiti i iskaz o imućtvenom stanju roditelja, koji je propisan za sve vrsti stipendija.

f) učenica, kojoj bude odobrena novčana pripomoć, imade prigodom svog dolaska upravi škole predati i obvezu roditelja odnosno skrbnika, kojom se isti obvezuju, da će u slučaju bez-

razložnog i po upravi škole neodobrenog prekinuća nauke, vratiti iznos primljene već novčane potpore.

g) molbenice, propisno biljegovane i obložene navedenim prilozima, valja nasloviti na upravu kr. niže gospodarske škole u Petrinji, najkasnije do 31. decembra o. g., poslije kojeg roka se ne će više ni jedna molba uvažiti.

Troškovi uzdržavanja.

Svaka učenica bez razlike imade plaćati mjesečno Din. 30. Za stan pak i potpunu opskrbu plaća se mjesečno Din. 400·—, i to unapred u $^{1}/_{4}$ godišnjim obrocima. Siromašnijima podijeljuje država novčanu pripomoć, dok razliku imaju podmirivati roditelji odnosno skrbnici sami. Troškove školskih potrebština, kao na pr. knjige, pisaći i šivaći pribor, podmiruju roditelji odnosno skrbnici pitomica. Vrhu novca potrošenog za školske potrepštine vode učenice pod nadzorom zavodske nadstojnice i uprave škole račun, koji šalju redovito svakog mjeseca svojim roditeljima na uvid.

Koje budu primljene, moraju sobom u školu donijeti: 4 plahte, 4 košulje, 4 para čarapa, 4 ručnika, 6 džepnih rupčića, 2 podsuknje, 1 opravu za svetak, 2 zimske oprave, 3 šare pregače, 2 para cipela ili opanaka, 1 papuče ili opanke, 1 zimski kaput, 1 jastuk, 1 poplun, 1 gunj, 1 četku za zube, 1 sapun, češalj gusti i retki, četke za cipele i odijela, te mast za cipele. Nadalje: 1 žlicu, 1 vilicu, 1 nož, 1 čašu za vodu, 1 čašu za pranje zubi i 2 ubrusa. Konačno treba svaka učenica da ponese sa sobom toliko domaćeg platna, da uzmogne tečajem školske godine sašiti bar jednu žensku košulju.

Trajanje obuke.

Školska godina traje 10 mjeseci, od 3. februara do 20. novembra, i to zato, da učenice uzmognu steći što više praktičnoga znanja u vještini kuhanja (ukuhavanje te konzerviranje voća i povrća) i praktičnom gospodarstvu. Prema tome imadu učenice, kojima će molbenice biti uvažene, pridoći najkasnije 2. februara.

Disciplinarni propis.

Za pitomice gospodarske škole za seoske domaćice vrijedi ovaj disciplinarni propis:

§. 1. Učenice su dužne poštovati svoje predpostavljene, a medjusobno treba da se paze kao sestre. Dodijeljene im poslove, kao na pr. čišćenje zavodskih prostorija, gospodarske poslove, pranje i čišćenje odjeće i rublja imadu učenice izvršivati same, dragovoljno i s ljubavlju, te bez prigovaranja.

§ 2. Učenice su dužne paziti i čuvati zavodske stvari i predmete kao i svoje od svake štete, te ih držati u najvećem redu. Svaku štetu, počinjenu iz nemara, nepažnje, propusta ili zlobe, imade počiniteljka smjesta nadoknaditi. U slučaju, da se ista pronaći ne može, imadu štetu nadoknaditi sve učenice zajedno.

§ 3. Nijedna se učenica ne smije nikuda samovoljno udaljiti iz zavoda, već se imade u tom pogledu držati propisanog dnevnog reda. Pravo podijeljena dopusta od 3 dana, ako su razlozi za dopust u istinu važni, imade upravitelj. Višednevni pak dopust podijeljuje u izvanrednim slučajevima učiteljski zbor na predlog upravitelja.

§ 4. Dnevni red imade se točno obdržavati. Početak pojedinih točaka dnevnoga reda oglašuje se zvonom, na glas kojega imadu se učenice smjesta uputiti na dotičnu dužnost. Svako zakašnjenje imade se izbjegavati. Blagovanje je zajedničko uz prisutnost upravitelja zavoda i učiteljica. Na nedelje i blagdane radi se samo najnužniji posao u gospodarstvu, kuhinji i kućanstvu. U te se dane polazi zajednički na službu Božju. Zajednička ispovijed i pričest obdržaje se kao u drugim školama.

§ 5. Posjećivanje kazališnih i kinematografskih predstava, koncerata kao i ostalih priredbi i zabava, dozvoljeno je samo uz privolu uprave i uz pratnju zavodske nadstojnice.

§ 6. Učenice se imadu točno držati ovih propisa, kako to zahtjeva i njihova dob i obrazovanost. U slučaju nepokoravanja i kršenja ovih propisa i dnevnoga reda, vrijede ove kazne:

1. Opomena pojedinih učitelja.
2. Ukor uprave.
3. Ukor učiteljskog zbora uz pretnju isključenja iz zavoda.
4. Uskraćenje stipendija za stipendistice.
5. Isključenje iz zavoda na predlog učiteljskog zbora a uz odobrenje Ministarstva Poljoprivrede i Voda.

Vrhovna uprava škole.

Vrhovnu upravu i nadzor nad školom imade Ministarstvo

Poljoprivrede i Voda, odelenje za poljoprivrednu nastavu i poljoprivredne oglede u Beogradu.

Sredstva uzdržavanja škole

jesu: vlastiti prihod, poimence iz vinogradarstva, voćarstva i ostalog gospodarstva, koje uprava škole vodi, zatim doprinosa i stipendija učenica te državne subvencije.

Naučna osnova.

A. TEORIJA.

Hrvatsko-srpski jezik.

I. polugodište. A.) Čitanje. Vježbanje u logičnom čitanju štiva latinicom i ćirilicom. Obradjivanje štiva estetično-etičnog sadržaja i izvodjenje etičnih sudova. Slobodno kazivanje čitanih štiva. Učenje pjesama na izust.

B.) Pismeno vježbanje. Diktovanje prema potrebi obuke u pravopisu i gramatici. Upravni i neupravni govor. Prenašanje iz jednoga u drugi, s osobitim obzirom na uporabu dotičnih rastavnih znakova (zareza, stanke, dvotočja i navodnika.) Izvodjenje i pamćenje pravilnih imenskih oblika, koji se u dotičnom kraju pogrješno govore. Upoznavanje vremenskih oblika glagolskih (sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, a naročito onih koji su u živom narodnom govoru uopće ili barem u govoru dotičnoga kraja nepoznati, ali se u književnom jeziku upotrebljavaju. Sastavljeno i odjelito pisanje riječi, kratko napisivanje onoga, što se naučilo kod pojedinih predmeta, naročito kod čitanja i stvarne obuke, opisivanje i poredjenje predočenih stvari. Pisanje manjih pisama. Svakog mjeseca po jedna školska zadaća, ćirilicom i latinicom naizmjence.

II. polugodište. A.) Čitanje. Usavršavanje u logičnom čitanju štiva estetično-etičnog sadržaja s izvodjenjem etičnih sudova. Deklamovanje ovećih (naročito narodnih) pjesama. Upoznavanje važnijih književnih razdoblja i pjesnika. B.) Pismeno vježbanje. Diktovanje, udešeno tako, da se stečeno znanje (iz pravopisa i gramatike) učvršćuje i proširuje time, da se svrati pažnja i na poredjenje pridjeva s osobitim obzirom na slučajeve, u kojima se obično griješi. Napisivanje onoga, što se čitalo, ili se učilo u stvarnoj obuci. Opisivanje i poredjenje predočenih stvari. Opisivanje predmeta školskih šetnja (exkurzija). Pisanje pisama i lakih poslovnih sastavaka važnih za domaćice (narudžbenica, računa, namira i svjedodžbi). Svakog mjeseca po 1 školska zadaća, latinicom i ćirilicom naizmjence.

Račun.

I. polugodište. Glavne računske radnje s jednoimenim i višeimenim brojevima i preko 1000; s lakšim brojevima usmeno, a težim pismeno. (Množenje i dijeljenje, s brojevima višebrojčanim). Novci i mjere, a s tim u vezi pouka o desetinskim razlomcima, kao i glavne računske radnje s tim razlomcima.

II. polugodište. Zaključni račun, naročito računanje s kamatama s osobitim obzirom na gospodarske prilike i dužnosti spram porodice, općine, škole, zemlje i države. Osiguranje nekretnina, priroda, života, opskrba u starosti i nemoći, plaćanje poreza, prireza, nameta i t. d.

Mjerstvo.

Predočivanje kružne plohe i crtanje tako, da joj se tek kontura (periferija) naznači šestarom na papiru i školskoj ploči. Najznatnije o čestima i svojstvima kruga (središte, polumjer i promjer). crtanje kruga u veličini zadanoga kruga, ako je zadana mjera, polumjera i promjera. Različito sastavljanje paralelograma i kruga, kako se vidi na objektima iz svakidašnje okoline (ploča školske klupe s okruglim urezima za tintarnice, ploča umivaonika, okruglim zidom ogradjeni bunar u dvorištu, cvijetnjak usred vrta i t. d.) Sastavljanje najprostijih ornamenata od kruga, česti kružnice i paralelograma. Predočivanje istostraničnog i istokračnog trokuta i pojam o njima. Konstruisanje tih likova po zadanoj mjeri. Sastavljenje prostih geometrijskih ornamenata od kruga, česti paralelograma i trokuta (istostraničnih i istokračnih) kako se vidi na objektima iz svakidašnje okoline (ušiljena letva na plotu s okruglom rupom, bočni zid od kuće ili staje prednja strana ormara, velika kućna vrata školska crkvena itd)

Izračunavanje opsega i ploštine paralelograma, trokuta i kruga. Konstruiranje pravilnoga šesterokuta i osmerokuta. Pravocrtni geometrijski ornamenti i ornamenti s krivuljama. Na osnovu tih likova crtanje školske sobe, dvorišta i vrta u smanjenom mjerilu, te proračunavanje ploština tih prostora. Mjerenje i proračunavanje oplošja i sadržine kocke, bridnjaka i valjka.

Zemljopis.

I. Zemlja, promjene na njoj, godišnje dobi. Poznavanje kra ljevine S. H. S.: granice, veličina, visinski oblici, vode, prirodno

blago, proizvodnja, saobraćaj, stanovništvo po narodnosti i vjeri. Prosvjeta. Glavna mjesta. Ustav, državni grb i zastava. Zakonodavstvo i uprava. Vladalački dom.

II. Kratko poznavanje europskih država, a naročito slavenskih. Ostali dijelovi svijeta s najznatnijim država, poimence Amerika, obzirom na iseljeničko pitanje.

Povijest.

Dolazak Srba, Hrvata i Slovenaca u današnju domovinu. Život, običaji i vjera starih S. H. S. Pokrštenje S. H. S. Sv. Ćiril i Metodije. Borbe S. H. S. protiv Franaka pod Ljudevitom Posavskim. Tomislav i zadnji Trpimirovići. Dimitrije Zvonimir. Stevan Nemanja. Sv. Sava. Dušan Silni. Provala Turaka. Kraljević Marko. Knez Lazar i bitka na Kosovu. Kralj Tvrtko. Pad Bosne. Bitka na Mohačkom polju. Dubrovnik. Nikola Šubić Zrinjski. Franjo Krsto Frankopan. Seljačka buna i Matija Gubec. Osnutak Krajine. Pogibija Zrinjsko-Frankopanska. Ustanak Srba za slobodu. Narodni preporod. Ljudevit Gaj. Ban Jelačić. Štrosmajer. Balkanski rat i oslobodjenje stare Srbije. Svjetski rat. Borbe u Srbiji. Dobrovoljačke čete. Narodno vijeće. Oslobodjenje i ujedinjenje S. H. S. u jednu državu. 29. X. i 1. XII. 1918. Kralj Petar I. Oslobodioc. Kralj Aleksandar I.

Prirodoslovlje.

Fizika: Pojam prirode i tvari. Prirodna tjelesa i njihova svojstva. Prostornost. Jedinice mjere za dužine, plohe i obujme. Nepronični ost. Djelivost. Molekule ili drobnice. Spojnost (kohezija). Kruta tjelesa, kapljevine i uzdušnine ili plinovita tjelesa i njihova svojstva. Prionjivost (adhezija). Šupljikavost (porozitet). Upojnost. Bubranje. Težina. Sila teža. Nauka o toplini. Osjet pojave topline. Rastezanje tjelesa krutih, kapljevitih i plinovitih. Ternometar Celsijev, Réamurov i Farenheitov. Strujanje. Vjetrovi. Talenje. Ishlapljivanje, isparivanje. Vrelište. Papinov lonac. Zgušćivanje para. Rosa, magla, oblaci, mraz i led. Prokapljivanje ili destilacija. Širenje topline. Dobri i loši vodići topline. Izvori topline. Sunce, kemijsko spajanje (gorenje), tjelesna toplina, trenje, sraz i tlak. Sve to s praktičnom primjenom na domaćinstvo i gospodarstvo.

Magnetizam: Općenito o magnetizmu i njegovoj praktičnoj primjeni u životu. Magnetska igla i kompas (busola).

Elektriciteta: Osnovni pojmovi. Dobri i loši vodići elektricitete. Dvije vrsti elektricitete. Učinci elektricitete, mehanički, toplinski i svjetlosti. Zračna elektriciteta. Oluja, munja, strijela, sijavica. Munjovod ili strijelnica. Napuci za čuvanje od groma. Galvanizam, i učinci galvanske struje. Elektro-magnet. Primjene elektromagnetizma. Morseov telegraf, električno zvonce. Telefon. Elektromotori. Brzojav bez žica.

Nauka o gibanju: Jednoliko i ubrženo. Slobodno padanje tjelesa. Njihalo. Ura njihalica. Centrifugalna sila. Otpor. Sila i radnja sile.

Strojevi: poluga, vaga obična i decimalna. Kolo na vretenu. Kotur. Kosina. Zlatno pravilo mehanike. Tlak na tekućine. Hidraulički tijesak. Spojene posude. Pojava kapilariteta. Tlak uzdušnina. Tlakomjer ili barometar. Važnost njegova za poljoprivredu. Manometar. Teglice. Sisaljke za vodu obična i na tlak. Mjeh sastavljen i običan. Parni stroj.

Nauka o zvuku: Rasprostranjivanje zvuka. Odbijanje zvuka. Jeka. Glasovi. Svirale i razna glazba. Govor. Osjet zvuka. Sluh.

Nauka o svjetlosti. Izvori svjetlosti. Sjena. Sunčane zrake i njihovi učinci. Pomrčina sunca i mjeseca. Zrcalo, leća udubljena i izbočena. Čovječje oko. Boje tjelesa. Duga. Dalekozor, durbini, mikropkopi.

Općeniti pojmovi o gibanju zemlje, sunca, mjeseca i zvijezda.

Kemija: Opći pojmovi. Atomi. Počela. Smjese. Kemijski spojevi. Disanje. Kisik, dušik, vodik, ugljik, zrak, voda, sumpor, fosfor, kalij, vapnik, magnezij i željezo. Najvažniji spojevi tih počela, s osobitim obzirom na njihovu upotrebu u domaćinstvu i gospodarstvu. Kemijski sastav tla, životinjskog i biljnog tijela. Vrenje i kvasac.

Opće gospodarstvo.

Općenito o tlu. Postanak, sastav i vrste tla. Fizikalna i kemijska svojstva. Obradjivanje tla. Strojevi i orudje za obradbu tla. Djubrenje tla; vrsti djubreta: stajsko, umjetno ili vještačko djubre. Upoznavanje najvanih vrsti i naputak za kupovanje istoga. Gnoj miješanac. Način i vrijeme djubrenja. Biljka, njezin sastav (životni ustroji), hrana i uvjeti života. Zakon o nedostatku. Dobenekov kablić. Uzgoj gospodarskog bilja: sjetva, njega, žetva i upotreba žitarica, sočivica, okopavina i trgovačkog bilja (naročito lana i konoplje), s upoznavanjem strojeva, koji služe u te svrhe.

Štetočine bilja, bilinske i životinjske, te obrana od istih. Najvažnije o livadarstvu.

Povrtljarstvo.

Tlo, položaj i uredjenje, te razumno iskorišćivanje povrteljnjaka. Uvjeti života i rasta povrća. Njega povrća za vrijeme rasta. Gnojidba povrća. Uzgoj, proizvodnja i nabava povrtnog sjemenja. Klilo. Sjetva povrća na otvorenom zemljištu. Obradjivanje povrća napose: zeljnato povrće, sočivice, lukovice, salate, korjenasto i tikvasto te mirodijsko povrće. Razne radnje u vrtu. Spremanje povrća za zimu. Bolesti i štetočine, te obrana od njih. Uputa o uzgoju cvijeća.

Voćarstvo.

Glavni ustroj voćke. Uzgoj, razmnažanje i oplemenjivanje voća. Sadnja voćaka i daljnja njega poslije sadnje. Gnojenje voćaka. Berba, spremanje i otprema voća. Bolesti štetočine i obrana protiv njih.

Vinogradarstvo.

Izbor tla i američke podloge. Matičnjak i lozni rasadnik, te radnje u njima. Izbor plemke, te cijepljenje u suho i zeleno. Zasnivanje vinograda i daljnji poslovi u mladom i starijem vinogradu. Bolesti i štetočine loze i groždja i obrana protiv njih. Obrana od mraza. Berba.

Pivničarstvo.

Prešanje groždja i mošt. Ustanovljenje sladora i kiseline u moštu. Postupak s moštom kod vrenja te pospješivanje istoga sa plemenitim kvascem. Postupak s mladim i starim vinom. Istraživanje alkohola i kiseline u vinu. Bolesti i pogrješke vina. Čišćenje vina. Podrum, položaj i red u njemu. Postupak s praznom buradi.

Stočarstvo.

Uvod, pojam o pasminama, uzgoj. Nasljedjivanje. Upliv, podneblja, krme i t. d. Najvažnije o hranidbi s obzirom na sastav životinjskog i bilinskog tijela. Priprema krmiva, vrijednost nji-

hova i krmni red. Upoznavanje pasmina goveda, ovaca, svinja i peradi, te uzgoja i njege istih s obzirom na prilike kraja iz kog su učenice. Upotreba proizvoda gornjih dom. životinja. Važnost marvogojstvenih udruga. Važnije bolesti dom. životinja i prva pomoć.

Mljekarstvo.

Mliječna žlijezda, stvaranje i sastojine mlijeka. Postupak s mlijekom i konzerviranje Iskorišćivanje mlijeka za proizvodnju vrhnja, maslaca, masla, sira i t. d. Sirilo. Važnije vrsti sira. Stroj za obiranje mlijeka (centrifuga), pravljenje maslaca. Mljekarske zadruge i mljekare.

Zdravstvo (higijena).

Značenje i povijest higijene. Ustrojstvo čovječjega tijela. Uzročnici bolesti. Zarazne bolesti s osobitim obzirom na tuberkulozu. Alkoholizam. Dječje bolesti. Raskužba. — Normalnost i abnormalnost ženskog spolnog organa. Spolne bolesti. Porod. njega i hranidba djeteta. — Higijena u kući, staji i dvorištu. Loši običaji u narodu i vračanja. Prva pomoć.

Nauka o odgoju.

Život i svrha čovjeka. Narav čovječje prirode, te dobre i zle naklonosti. Um, volja i srce, te njihova svojstva i sposobnosti. Dužnosti i prava. Ljubav za rad. Istinoljubivost Radosti i žalosti života. Ljubav i srdjba. Prijateljstvo. Dobročinstva. Sredstva koja oplemenjuju i usrećuju duh i srce čovjeka: vjera, prirodne ljepote, znanost, lijepa knjiga, putovanja, pjesma, glazba i ples. Sreća domaćeg ognjišta. Brak, materinstvo, i duševni odgoj djece. Nauk o pristojnom vladanju i saobraćaju s ljudima.

Domaćinstvo.

Djelovanje žene kao domaćice i za to potrebna svojstva. Uredjenje i čišćenje stana i namještaja. Raspored prostorija. Kuhinja i njezin namještaj i uredjenje. Smočnica. Ogrjev i rasvjeta. Odjeća i postupak s njome. Pranje i gladjenje rublja. Čišćenje raznih mrlja te sredstva i načini, kojim se to postizava. Postupak sa služinčadi i dužnost njihova. — Vještina kuhanja. Izbor

jela. Potrebna količina hrane. Izračunavanje pojedinih obroka, izraženo u novčanoj vrijednosti. Razni načini priugotavljanja jela. Čuvanje hrane od kvarenja. Konzerviranje jela. Vrsti hrane i njikova vrijednost. Voda obična i ljekovita. Kuhinjska sol. Mlijeko Meso i vrste životinja, koje ga daju. Jaje. Različite masti. Brašno i njegove vrsti. Pečenje hljeba i tjestenine. Krumpir. Sočivice. Gljive. Povrće. Šećer. Voće i voćni sokovi te načini konzerviranja. Kava. Čaj. Kakao. Čokolada. Mirodije. Napuci (recepti) za priredbu različitih jela (oko 200 naputaka).

Stručna obuka.

Krojaštvo: Uzimanje mjere i risanje temeljnog struka, uskog i širokog. Temeljni kroj suknje, rukava i jednostavne haljine. Upotreba gornjega prema mjerama u naravi.

Švelo: Temeljni kroj košulja i hlačica ženskih i muških. Povojni jastuk. Raskoljenka. Dječje košuljice raznih veličina. Hlačice s benkom (prslučićem). Noćna ženska i muška košulja, te noćni haljetak. Velika i mala vanjkušnica, te navlaka za pokrivač.

Ručno tkanje.

Općenito o postanku i važnosti tkanja. Predja i njezine vrsti: lanena, konopljena, pamučna, vunena i svilena. Predenje i poslovi prije tkanja: škrobljenje, sukanje, snovanje, namatanje osnove, priprema ničanica i uvadjanje u ničanice. Tkanje sa 2 i 4 lista i podnoška. Tara i njezini dijelovi: stativ, bilo i brdo, ničanice, podnošci, vratila za osnovu i platno. Kolovrat, cijevnjak, snovaljka, te čunak strijelac. Tkalačko računstvo: izračunavanje broja osnovnih niti i njihovog smještaja u brdu, širine brda, broja zubaca u 1 cm., ukupnog broja zubaca u brdu, duljine osnove, potroška predje za osnovu i utku te duljinu tkanine. Razne vrsti tkanine.

Knjigovodstvo.

Važnost i značenje knjigovodstva na malom i srednjem posjedu. Upoznavanje najjednostavnijih tiskanica za računske knjige. Inventar, blagajnički dnevnik, knjiga zaliha, dnevnik pokretne imovine, knjiga dužnika i vjerovnika, račun mlijeka i mlječina, račun jaja, nadničarska knjiga. Zaključni račun. Vježbanje u vodjenju gornjih knjiga i računa.

A. PRAKSA.

U kuhinji i kuhanju.

Naskroz praktična primjena uzetog gradiva. Priugotavljanje običnih i boljih jela, poimence: razne vrsti juha s mesom i bez njega. Priredba svih vrsti mesa na razne načine. Variva. Umoci i nuzjela. Tjestenine kvasne i beskvasne, obične i fine. Raznovrsni kolači naduvci i torte. Salate. Spremanje i konzerviranje voća, povrća i mesa. Miješenje i pečenje hleba. Klanje i čišćenje peradi i svinja, konzerviranje i sušenje svinjskog mesa. Pravljenje kobasica. Kuhanje sapuna. Red u kuhinji, smočnici i podrumu. Dvorenje kod stola i ukrašenje istoga. Vladanje za vreme jela.

U mljekarstvu:

Postupak s mlijekom. Ovrhnjivanje separatorom. Pravljenje maslaca i običnih sirova.

U šivanju i ženskom ručnom radu.

Šivanje rukom i strojem. Krojenje i šivanje svega, što se u teoriji učilo. Krpanje i vrpanje rublja i odijela. Od ženskih ručnih radova: pletenje i kačkanje, obamitanje zubića, narodno vezivo, šuplje i punjeno vezivo, te vezivo na križiće. Rasplet itd. Zatim, ako dostaje vremena i neke umjetne radnje kao na pr.: uzlanje, mrežanje, frivolite i tenerif-radnje, te pravljenje cvijeća.

U kući.

Čišćenje pokućtva, stanova, pranje podova i prozora. Uredjenje ormara i kreveta. Pranje, škrobljenje, glačanje i slaganje rublja i haljina.

U gospodarstvu.

Prisustvovanje i pomaganje kod glavnih gospodarskih posala. Mužnja krava, njegovanje peradi i svinja. Prigledavanje kod hranidbe i čišćenja stoke.

U povrteljnjaku.

Obradjivanje vrta. Njegovanje svih vrsti povrća i cvijeća. Pravljenje klila. U zavodskom vrtu obradjuju učenice povrteljnjak,

kakav treba da imadu seoske domaćice, a povrh toga pomažu obradjivati i zavodski vrt.

U voćarstvu, vinogradarstvu i pivničarstvu.

Učenice vježbaju u svim onim poslovima, koji su u predavanjima navedeni, tako, da u slučaju potrebe uzmognu u životu i te poslove raditi i voditi ih s razumijevanjem.

U tkanju.

Predenje, škrobljenje, snovanje, tkanje platna, zefira, kepera itd. sa 2 odnosno 4 lista i podnoška. Ove škol. god. satkalo se 45 m. zefira, platna: 12 m. 120 cm. širokog za stolnjake i 30 m. 140 m. širokog za plahte, 23 običnih ručnika i 20 ručnika od kepera.

Napred navedena teorija predaje se kratko, jasno i pregledno, tako da učenice sve potrebno upamte već za samog predavanja. Izbjegava se svako bespotrebno opterećenje učenica s učenjem na izust. Ide se za tim, da im se dade samo onoliko bezuvjetno potrebnog znanja, koliko je nužno, da budu **upućene** u prilike i pojave prirode i života oko sebe, a to se znanje učvršćuje praktičnim radom. **Učenice uče za život, a ne za školu i ocjene.**

Prema tome je udešen i raspored dana i rada učenica, koji ide za time, da ih se nauči cijeniti vrijeme te iskoristiti svaki čas. Teorijska obuka izmijenjuje se s praksom tako, da se učenice nikada ni tjelesno ni duševno ne umore. Učenice su svrstane u 3 skupine:

I. skupina (kuharice) kuha zajutrak, objed i večeru, pere sudje, čisti kuhinju i smočnicu, poslužuje kod stola.

II. skupina (reduše) sprema i redi kuću i prostire stol. Kad svrše svoj posao rade ručni rad.

III. skupina (gospodarice) radi u gospodarstvu: Muze krave, hrani sitnu stoku. Svršivši te poslove radi ručni rad, odnosno tke.

Svakoga tjedna (ponedjeljkom) mijenjaju se skupine. Kod rasporedjivanja učenica u skupine pazi se na njihovu snagu i zdravlje, te se tjelesno slabijima dodijeli po koja jača.

•••oOo•••

RASPORED

rada i obuke od 2. februara do 15. aprila, te od 15. septembra do 20 novembra.

Doba dana	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota
6—6^{30}	U S T A J A N J E					
6^{30}—7^{15}	I. skupina kuha zajutrak, II. sprema kuću, a III. radi u gospodarstvu i pomaže II. skupini.					
7^{15}—7^{30}	Z A J U T R A K					
7^{30} - 9^{30}	Teorija kroja	Gospodarstvo	Teorija kroja	Pranje rublja	Teorija kroja	Gospod. Higiena
9^{30} - 10	Z A K U S K A					
10—12	I. skupina kuha ručak, a II. i III radi ručni rad odnosno tke			I. skupina kuha ručak II. i III. pere i glača rublje	I. skupina kuha ručak a II. i III. radi ručni rad odnosno tke	
12—13	R U Č A K					
13—14	Odmor i sitni rad u gospodarstvu.					
14—16	Opće obrazovni predmeti			Krpanje rublja	Opće obrazovni predmeti	Spremanje internata
16—16^{30}	Z A K U S K A					
16^{30}—17^{30}	Nauka o odgoju	Voćarstvo vinograd. i pivnićarstvo	Domaćinstvo	Krpanje rublja	Domaćinstvo	Spremanje internata
17^{30}—19	I. skupina kuha večeru, a II. i III. radi sitni rad i ponavlja lekcije.					
19—19^{30}	V E Č E R A.					
19^{30}—20	Sitni rad u kuhinji i u kući.					
20—20^{45}	Ručni rad i čitanje zabavnih knjiga ili ponavljanje lekcija.					
20^{45}	Spremanje na počinak.					
21—6	P O Č I N A K					

RASPORED

rada i obuke od 15. aprila, do 15. septembra.

Doba dana	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota
$5-5^{30}$	U S T A J A N J E					
$5^{30}-6^{15}$	I. skupina kuha zajutrak, II. sprema kuću, a III. radi u gospodarstvu i pomaže II. skupini.					
$6^{15}-6^{30}$	Z A J U T R A K					
$6^{30}-9$	Teorija kroja	Domaćinstvo	Teorija kroja	Pranje rublja	Gospodarstvo	Tkanje Higiena
$9-9^{30}$	Z A K U S K A					
$9^{30}-12$	I. skupina kuha ručak, a II. i III. radi ručni rad odnosno tke			I. skupina kuha ručak II. i III. pere i glača rublje	I. skupina kuha ručak a II. i III. radi ručni rad odnosno tke	
$12-13$	R U Č A K					
$13-14$	Odmor i sitni rad u kuhinji i gospodarstvu.					
$14-15^{15}$	Opće obrazovni predmeti			Krpanje rublja	Opće obrazovni predmeti	Spremanje internata
$15^{15}-16^{15}$	Nauka o odgoju	Povrtljarstvo	Sitno gospodarstvo i mljekarstvo	Krpanje rublja	Opće obrazovni predmeti	Spremanje internata
$16^{15}-16^{30}$	Z A K U S K A					
$16^{30}-19^{15}$	Sve učenice rade u gospodarstvu. U 18 sati polazi I. skupina (kuharice) u kuhinju da spremi večeru, dok ostale ostaju kod dodijeljenog im posla. U slučaju ružnog vremena održaje se teorijska obuka ili ručni rad, prema potrebi i odredbi uprave škole.					
$19^{15}-19^{30}$	V E Č E R A.					
$19^{30}-20$	Sitni rad u kuhinji i u kući.					
$20-20^{45}$	Ručni rad i čitanje zabavnih knjiga ili ponavljanje lekcija.					
20^{45}	Spremanje na počinak.					
$21-5$	P O Č I N A K					

Ljetopis 1925.

Redoviti upis obavio se dne 2. i 3. II., te je redovita obuka započela 4. II.

Učenice su dostojno pod vodstvom svojim predpostavljenih proslavile sve državne. narodne i crkvene blagdane.

Školska je godina završena 20. XI.

Pohodi.

Dne 21. V. posjetilo je školu 20 pitomica kmetijsko-gospodinjskega tečaja u Maloj Loki u Sloveniji pod vodstvom triju učiteljica, a dne 5. VI. liječnici delegacije naroda. Tom su prigodom pitomice pod vodstvom učiteljice domaćinstva priredile večeru za 50 osoba. Živežne namirnice za te svrhe nabavio je grad Petrinja. Dne 12. VI. posjetili su i razgledali školu gg. dr. Rajičić, načelnik Ministarstva Prosvete i Nedeljko Divac, profesor i bivši nar poslanik. Dne 16. VI. inspicirao je školu i ekonomiju g. načelnik za ratarstvo i zastupnik načelnika za poljopr. nastavu Ministarstva Poljoprivrede i Voda g. Mil. D. Djurić. Dne 21. VI. posjetio je školu veliki župan prim.-krajiš. oblasti g. A. Zdravković. Osim toga razgledale su školu gdja Anica O. Šimić, učiteljica domaćinskih škola, te gdja. Zorka Janković, sekretar društva „Zaštita devojaka“.

Školu su posjetili još mnogi drugi iz bliže i dalje okolice.

OSOBLJE.

a) Uprava škole.

Matija Malašić, vodi upravu škole od 1. VIII. 1920. Obučavao je u prirodoslovlju, općem i sitnom gospodarstvu, mljekarstvu i knjigovodstvu.

b) Redoviti nastavnici.

Klotilda Rittig, stručna učiteljica i nadstojnica internata, obučavala je u teoriji i praksi, krojenja i šivanja, te ženskom ručnom radu. Službuje na školi od 11. III. 1921.

Amalija Malašić, učiteljica domaćinstva, obučavala je u teoriji kuhanja i domaćinstva. Praktično uči pitomice kuhati i ukuhavati voće i povrće, te rukovodi zalihama. Službuje na školi od 1. III. 1921.

Zlata Korečić, prava učiteljica. Obučavala je u hrvatsko-srpskom jeziku, računstvu i mjerstvu, zemljopisu i povijesti, te nauci o odgoju. Službuje na školi od 10. IX 1924

Lovro Ozmec, zem. vinogradar i voćar, obučavao je u povrtljarstvu, voćarstvu, vinogradarstvu i pivničarstvu, te rukovodio praksu učenica. Službuje na školi od 9. IX. 1921.

Marija Drešar, pom. učiteljica, dodijeljena učiteljici domaćinstva, predvodi učenice u kuhinjskoj praksi. Službuje na školi od 15. IX. 1921.

c) Vanjski učitelji.

Dr. Rudolf Herceg, kr. žup. fizik. Obučavao je u higijeni.

Rodoljub Paić, paroh i protoprezviter, poučavao je djevojke istoč.-prav., a

Mihael Razum, župnik, djevojke rkt. vjere u vjeronauci.

Pavao Trojan, put. učitelj tkanja, podučavao je u teoriji i praksi tkanja na tari s čunkom strijelcem.

Učenice, koje su polazile školu god. 1925.

1. Djurić Barica, rkt. iz Mostara, Dubrava.
2. Gretić Marica, rkt. iz Bunjana, Križ.
3. *Hrastić Agneza, rkt. iz Preloga.
4. *Jakopović Katica, rkt. iz Petrinje.
5. *Kelčec Katica, rkt. iz Prelošćice.
6. Kodba Franjica, rkt. iz Krča, Štrigova.
7. Kolarić Anka, rkt. iz Fairmont West Virginia, U. S. A.
8. Lukačević Danica, rkt. iz Dragalića.
9. *Lukež Marija, rkt. iz Krnice u Istri.
10. Majnarić Lucija, rkt. iz Delnica.
11. *Mikulić Ivka, rkt. iz Iloka.
12. Radošević Anka, rkt. iz Prnjavora, Kraljevčani.
13. *Stepanić Katica, rkt. iz Velike Gorice.
14. Stupar Andja, istoč. prav. iz Dvora.
15. *Šagovac Ljubica, rkt. iz Broda na Savi.

Izostala:

16. Poznić Franciska, rkt. iz Murskog Središća.

Zvjezdicom (*) označene polučile su odličan uspjeh.

Statistika ovoga godišta uključena je u statistici petgodišta 1920.—1925.

Kronika i statistika

gospodarske škole za seoske domaćice u Petrinji za vrijeme od god. 1920. do 1925.

Gospodarska škola za seoske domaćice započela je svojim djelovanjem 1. listopada 1920. i to na naredbu kr. hrv. slav. zem. vlade, povjereništva za narodno gospodarstvo u Zagrebu, broj: I.-855/1. od 23./III. 1920. U početku svoga rada morala je škola da izdrži veliku borbu ne samo obzirom na nestašicu novca, koji je bio potreban za uredjenje njezino; mnogo je veća borba bila protiv nerazumijevanja za ovako korisnu i lijepu instituciju. Osim toga, kao što kod svake nove stvari, trebalo je i ovdje naći onu pravu smjernicu, kojim je imao da krene započeti rad. Izgledi dakle u budućnost nijesu bili baš najlepši, te je pred upravom i nastavnicima škole ležao mučan i trnovit put. Osnivač škole g. I Rittig, kr. sveučilišni profesor, tadašnji ravnatelj njezin znao je da sretno svlada sve te neprilike i škola je s uspjehom svršila prvu godinu svoga rada. U ovom teškom poslu zdušno ga je pomagala njegova supruga gdja. Marija Rittig, koja je do konca februara 1921. vršila dužnost učiteljice kućanstva i zavodske kućanice. Pa i onda, kada ju je, pozvan na veću dužnost, ostavio, g. I. Rittig nije zaboravio na školu, već je što više nastojao, da je i svojim savjetom i zagovorom kod viših vlasti, što više i što bolje unapredi. To njegovo nastojanje potpomagao je u punoj mjeri blagopokojni g. A. Gjermanović, povjerenik za narod. gospodar. u Zagrebu. Tako i savjetom i djelom pomagana, mogla je škola da uz ustrajan i požrtvovan rad svojih nastavnika u kratko vrijeme opravda svoj opstanak i doživi petu godišnjicu svoga rada. Kakav je pak bio taj rad neka pokaže ova:

STATISTIKA

Osoblje škole:

Osim g. **I. Rittiga,** koji je školi bio ravnateljem do 1. VIII. 1921. službovali su na njoj još:

Sofija Brdarić, nasl. ravn. učiteljica od 23. X. 1920. do 4. VII. 1923. Predavala je opće obrazovne predmete. Ujedno bila i zavodska nadstojnica.

Mica Hlebec-Chromečkova, gospodarski pristav, od 26. IX. 1920. do 1. VIII. 1921. Predavala sitno gospodarstvo.

Stjepan Posavec, vrtljar, od 21. IX. 1920. do 9. IX. 1921. Rukovodio učenice u povrtljarskoj praksi.

Maca Gjegerec, gospodarski povjerenik, od 28. II. 1922. do 22. IX. 1922. Predavala sitno gospodarstvo.

Maja Čajkovac, prava učiteljica, od 20. XI. 1923. do 30. VII. 1924. Predavala opće obrazovane predmete i ujedno bila zavodska nadstojnica.

Polazak i uspjeh učenica.

Godine	Bilo je upisano	Pridošle	Istupile	Svršile		Ukupno
				s odličnim	dobrim uspjehom	
1920/21	18	—	6	6	6	12
1921/22.	22	2	2	14	8	22
1922/23.	21	1	—	10	12	22
1924.	20	—	1	8	11	19
1925.	16	—	1	7	8	15
Ukupno	97	3	10	45	45	90

Vjeroispovijest učenica.

Godine	Rimo-kat.	istoč.-prav.	evang.-ref.	Ukupno
1920/21.	10	2	—	12
1921/22.	14	8	—	22
1922/23.	13	8	1	22
1924	10	9	—	19
1925.	14	1	—	15
Ukupno	61	28	1	90

Godine rodjenja učenica.

Godine	1898.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.	Ukupno
1920|21.	—	—	1	5	3	2	—	—	—	—	12
1921|22.	1	2	1	2	7	3	4	2	---	---	22
1922|23.	—	1	—	4	8	6	2	1	—	—	22
924.	—	1	1	1	1	5	4	4	1	1	19
1925.	—	—	—	1	—	—	3	8	3	---	15
Ukupno	1	5	3	13	19	16	13	15	4		90

Učenice su bile rodom iz:

Godine	Hrvatske	Slavonije	Medju-murja	Istre	Bosne	Slove-nije	U. S. A.	Ukup-no
1920|21.	10	1	—	—	—	1	—	12
1921|22.	20	1	—	1	—	—	—	22
1922|23.	14	4	1	2	1	—	—	22
1924.	17	1	—	1	—	—	—	19
1925.	8	3	2	1	—	—	1	15
Ukupno	69	10	3	5	1	1	1	90

Prednaobrazba učenica.

Godine	Razreda osnovne škole					Razreda srednje škole				Ukupno
	2	3	4	5	6	1	2	4	6	
1920./21.	1	1	9	—	—	—	1	—	—	12
1921./22.	—	—	10	8	—	—	1	3	—	22
1922./23.	1	—	9	10	—	—	1	1	—	22
1924.	—	—	10	5	1	—	1	1	1	19
1925.	—	—	6	5	—	1	1	2	—	15
Ukupno	2	1	44	28	1	1	5	7	1	90

Zvanje roditetja.

Godine	Poljodjelci	Seoski obrtnici i trgovci	Javni i općinski namještenici	Privatni namještenici	Slobodna zvanja	Ukupno
1920./21.	4	4	2	—	2	12
1921./22.	9	5	6	1	1	22
1922./23.	14	2	2	1	3	22
1924.	15	—	2	—	2	19
1925.	8	2	5	—	—	15
Ukupno	50	13	17	2	8	90

Zdravlje učenica.

Godine	DOBILE NA VAGI — Kilograma																			Izgubile na vagi — Kilograma					Ostale na istoj vagi	Ukupno
	10^{50}	9	8^{75}	8	7	6^{50}	6	5^{50}	5	4^{75}	4^{50}	4	3^{50}	3	2^{50}	2	1^{50}	1	0^{50}	4^{50}	3	2	1^{50}	1		
1920/21.	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	1	12
1921/22.	—	1	—	—	3	—	5	—	—	—	2	1	2	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	22
1922/23	—	—	—	3	1	1	—	2	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—	—	—	1	—	3	22
1924.	1	—	1	—	1	1	1	1	1	1	1	—	1	2	1	2	1	—	—	1	—	1	1	—	—	19
1925.	1	1	—	—	—	1	1	2	1	—	1	2	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Ukupno	2	2	1	3	6	4	8	6	3	1	5	5	7	7	4	3	5	2	1	1	1	1	3	3	6	90

Zanimanje učenica poslije dovršene škole.

Godina	Udalo se	Polaze domać. preparandiju u		Druge škole	U drž. službi kao pomoćnice domaćinstva	Na gospodar roditelja	Umrle	Ukupno
		Gospiču	Novom Sadu					
1920/21	5	—	—	—	1	6	—	12
1921/22	1	2	2	—	—	15	2	22
1922/23	6	1	—	1	1	13	—	22
1924	3	—	—	—	—	16	—	19
1925	—	—	—	—	—	15	—	15
Ukupno	15	3	2	1	2	65	2	90

Ovi podaci prikupljeni su na temelju pismene veze, koju uprava škole nastoji s učenicama što dulje podržavati.

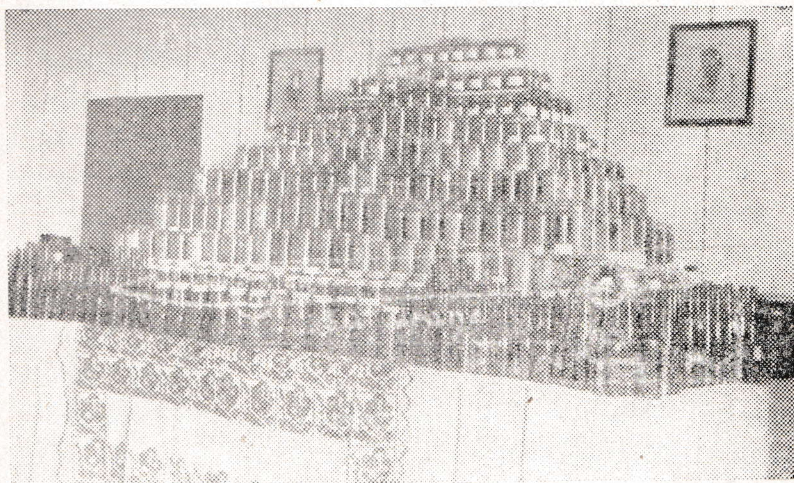
Sredstva uzdržavanja za vrijeme od osnutka pa do 1. IV 1925. sastojala su iz:

Državne pripomoći i doprinosa učenica u iznosu od Din. 304.757·39
Prihoda zavodske ekonomije u novcu „ „ „ „ 159 214 87
i pr roda „ „ u vrijednosti od Din. 195.498 80

Iz ove skromne statistike vidi se rad škole, pa bi trebalo pripomenuti još to, da je kroz ovo pet godina i unutrašnje uredjene škole napredovalo. Provedene su razne adaptacije, naročito kuhinje i smočnice; nabavljen je lijep broj učevnih pomagala te mnoge poučne i zabavne knjige. Na osnovu iskustva učinjene su neke preinake, naročito u obuci učenica i rasporedu dnevnoga rada Dvije od ovih moramo napomenuti. Prvo je promjena ona vremena naukovanja, koje je prve tri godine trajalo od 15. IX. jedne pa do 30. VI. druge godine, a promjenjeno je sa sadašnjim (od 3. II do 20. XI.) naredbom bivše Pokraj. Uprave, odjel. za narod. gospod. u Zagrebu broj IX.—245. od 7. V. 1923. Druga

je pak promjena smanjenje skupina učenica od 4 na 3, jer se time štedi na vremenu a povećava uspjeh učenica u naucima.

Prigodom promjene vremena školovanja bili su god. 1923. odulji praznici, koji su upotrebljeni na unutarnje uredjenje škole. Osim toga održan je od 20. VIII. do 20. IX. za bivše učenice škole ukuhavalačko-cjepljarski tečaj. Doljnja slika prikazuje izložbu ukuhanoga voća i konzervi, što su ih polaznice toga tečaja pripremile kroz to vrijeme.

Godine pak 1924 uvedeno je na školi obvezatna obuka u tkanju na tari sa čunkom strijelcem.

U svrhu upotpunjenja znanja učenica priredjivane su uz novč. pripomoć bivše Pokr. Uprave u Zagrebu svake godine naučna putovanja. Tako su učenice godine 1920./21. pohodile Zagreb, Ljubljanu i Bled, Bohinj i Savicu. U Zagrebu se razgledale sve kulturne ustanove, u Ljubljani posjetile „gospodinjsku školu" u Marijanišću, a na Bledu prekrasnu okolicu.

Godine 1921./22. pohodile su pod šk god. Zagreb, a na koncu su pošle na 10 dnevnu ekskurziju na more.

Godine 1922./23. bile 3 dana u Zagrebu, a god. 1924. posjetile su Rečicu kraj Karlovca, gdje su pregledale tamošnju zadružnu mljekaru, pilanu i mlin. Odavle su krenule u Zagreb, odakle su nakon 4 dnevnog boravka pohodile i domaćinsku školu u Božjakovini. Ove šk. godine nije bila ekskurzija moguća, jer nije bilo za nju raspoloživih sredstava.

U PETRINJI, 20. novembra 1925.

Uprava kr. niže gospodarske škole
odio: gospod. škola za seoske domaćice

TKANJE.

Tkanina prati čovjeka od kolijevke sve do u grob. Ona je, uz jelo, pilo i zaklonište, bila čovjeku uvijek od prijeke potrebe. Za izradbu iste upotrebljavao je čovjek različite surovine, koje je satkao na manje više podesan način. Tkanje je u razvitku čovječanstva bilo uvijek od zamjerne važnosti, a ipak se toj vještini malo pažnje posvećuje.

Kako je na našim selima u zimskim mjesecima tkanje u punom toku, ne će biti izlično, da tu vještinu bar u kratkim crtama upoznaju i širi krugovi, a naše tkalje i tkalci dobe pobudu za što jače unapredjenje ove tako važne no ipak zapuštene kućne industrije.

Tkanina je niz pravilno poredanih uzdužnih niti (osnova), koje su u pravom kutu isprekrižane s nizom poprečnih niti (utka). Za priugotavljanje tkanine potrebna je sprema: tkalački stan ili tara (tkanica, učin, razboj, krosna) i predja. Predja može biti vunena, svilena, lanena, konopljena ili pamučna. Prije samoga tkanja treba predju po potrebi škrobiti, a zatim se ona suče na cijevi i snuje. Sada tek dolazi osnova na taru, te se namota oko vretena za osnovu, a niti se uvedu kroz ničanice u brdo, koje je smješteno na pomičnom bilu. Ničanice su spojene s podnošcima. Gaze li se podnošci nogama, ničanice razdijele osnovu u dva dijela, koji čine zijev.

Kroz taj se zijev (osnove) pomoću čunka provuče druga poprečna nit — utka. Čim je utka provučena, proizvede se novi zijev, koji prekriži utkanu nit i kroz koji se zatim provuče naredna nit utke. Istodobno sa pravljenjem novoga zijeva, utkana se nit jednoličnim udarom bila i brda priklapa k prije već utka-

nim nitima. Tako nastala tkanina vodi se preko zapona i namata na vratilo za tkaninu.

To je kratki prikaz glavnog tkalačkog posla, kako se on već vijekovima obavlja.

Da je pak vještina tkanja poznata već u prvim počecima kulture čovjeka, svjedoče nam iskopine diluvija, ornamenti kojih su po mišljenju stručnjaka snimljeni sa neke tkanine. Za mladje kameno doba vještina je tkanja nesumnjivo dokazana, jer se u iskopinama naselja (sojenica) oko jezera u Švicarskoj naišlo na ostatke tkanina, koje su bez sumnje satkane na talačkom stanu. Iz brončanoga doba potječu neke vunene i keper-tkanine. Svi stari kulturni narodi imali su visoko razvijenu tkalačku vještinu. Spomenici egipatske kulture lijepo nam u svojim crtežima pokazuju robinje kod tkanja. Babilonci i Asirci bili su upravo majstori u tkanju, te su njihove tkanine, naročito sagovi oko 1500 god. prije Krista bili na svjetskom glasu. Pa i povijest Grka i Rimljana govori o tkanju, a dobri Homer ističe tkanje kao naročito zanimanje žena

Tkalo se dakle od pamtivijeka, samo što je tkalački stan proživljavao razvitak usavršavanja, te je bio preudešavan prema stupnju kulture odnosnog doba.

Prvotni tkalački stan imao je osnovu okomito postavljenu, a utka se vukla štapićem. No to je bilo doskora napušteno; osnova se stavljala u vodoravni položaj a štapić je bio zamijenjen sa čunkom, koji se bacao kroz osnovu s kraja na kraj. Znatnija promjena desila se sa stanom u 16. vijeku, kada je spori i mučni način bacanja čunka zamijenjen lakšim i bržim — mehaničkim. Iza tog vremena javljaju se razni izumi, od kojih su nekoji bili bez uspjeha. Izumi na početku 19. vijeka stubokom mijenjanju tkalačku vještinu, te je pretvaraju u tvorničku industriju. Naročitih zasluga za to imadu Jacquard, Horrecks i Roberts. Usavršenjem tvorničkog tkanja potisnuto je ručno tkanje, naročito u onim zemljama, gdje su tkalački stanovi još primitivnog oblika. Ovo dakle vrijedi i za nas, gdje se ručno tkanje na

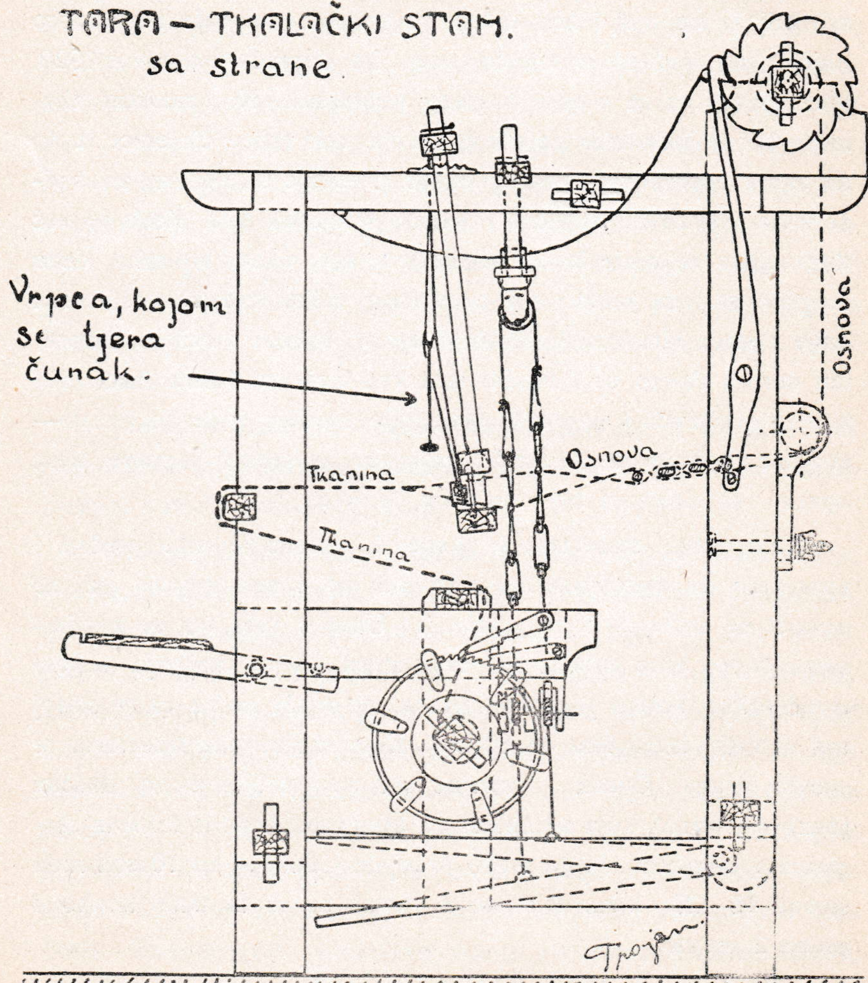
selima obavlja na uistinu još posve primitivnoj tari. Naša kućna industrija tkanja nema više ni izdaleka toliki opseg, kakav je imala još prije nekoliko desetaka godina. Dok je u jednu ruku tvorničko platno potisnulo sa tržišta domaće, bilo je i drugih razloga, koji su sprečavali uspješan razvitak ručnog tkanja.

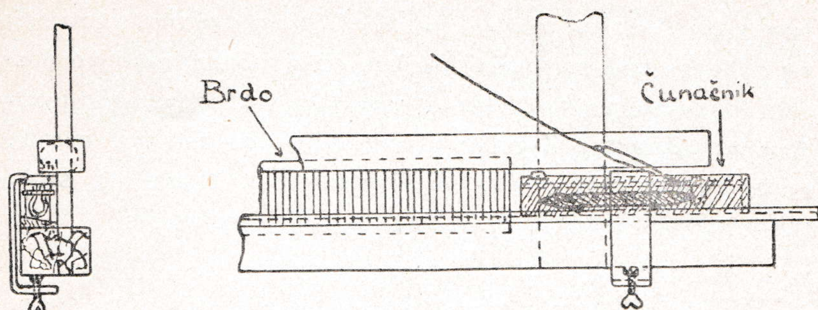
Naročito je smetala naredba, koja je zabranjivala močenje lana i konoplje u tekućim vodama. Kao posve prirodna posljedica toga spala je kultura lana i konoplje, jer močenje tih predivnih biljaka na rosi i kiši daleko je sporije i ne daje tako dobro platno kao močenje u tekućoj vodi. Iza dignuća te zabrane 1920. god. prilike su se u tom pogledu poboljšale. No razvitak tkalačke kućne industrije priječe još dvije vrlo važne činjenice, a to su skroz nepraktično i nehigijensko predenje sa slinom, a još više naša uistinu nepraktična i mučna starinska tara. Kada je već dozvoljeno močenje lana i konoplje u tek. vodama i tako dana mogućnost veće kulture tog predivnog bilja, treba poći korak dalje i staru taru zamijeniti sa drugom, boljom i bržom. Napredni narodi davno su odbacili taru kod koje se čunak baca rukom i zamijenili s popravljenom, gdje se jednim potezom čunak — strijelac (koji imade kotačiće) pomoću posebne naprave tjera upravo strjelovitom brzinom kroz osnovu.

Pogrješke stare tare su jasne: 1.) posao je vrlo mučan i spor tako da najbolja tkalja, ako radi od 4 sata u jutro pa do ponoći ne satke ni 6 m. platna. 2) Upravo zato, jer se kod bacanja čunka kroz osnovu nit utke mora uvijek najprije rukom izvući toliko, koliko je platno široko, ne može se na našoj staroj tari satkati platno šire od 80 cm. Kod popravljene tare stvar je sasvim druga. Čunak — strijelac leti na kotačićima po daščici (čunkova staza) koja se nalazi na bilu pred brdom tolikom brzinom i lakoćom, da se može prosječno dnevno za 10 sati rada satkati 15—20 obične tkanine, a ujedno se može tkati široko i preko 2 metra.

Da čunak ne izleti sa daščice, nalazi se na svakom kraju iste pričvršćena po 1 kutija „čunačnik“ zvana, koja čunak hvata

i kod poteza vrpcom opet odbija. Jasno je, da je ta popravljena tara, koja je za naše prilike još jedna novost, i nešto drugojačije sastavljena nego stara, i to tako, da za tkanje ne treba nego jedan čovjek. Naprave za odmatanje osnove i namatanje gotove tkanine, tako su zgodno udešene, da tkalac ne treba svaki čas ustajati i prekidati posao.

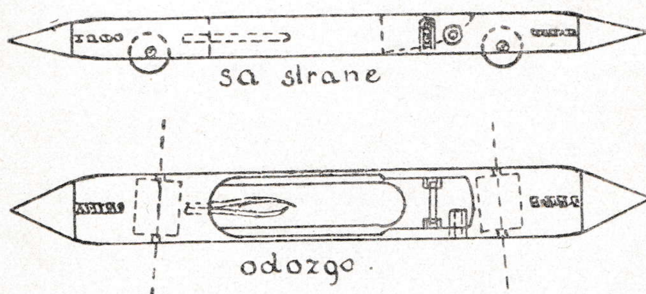

BILO SA ČUNAČNIKOM.

Sa strane sprijeda

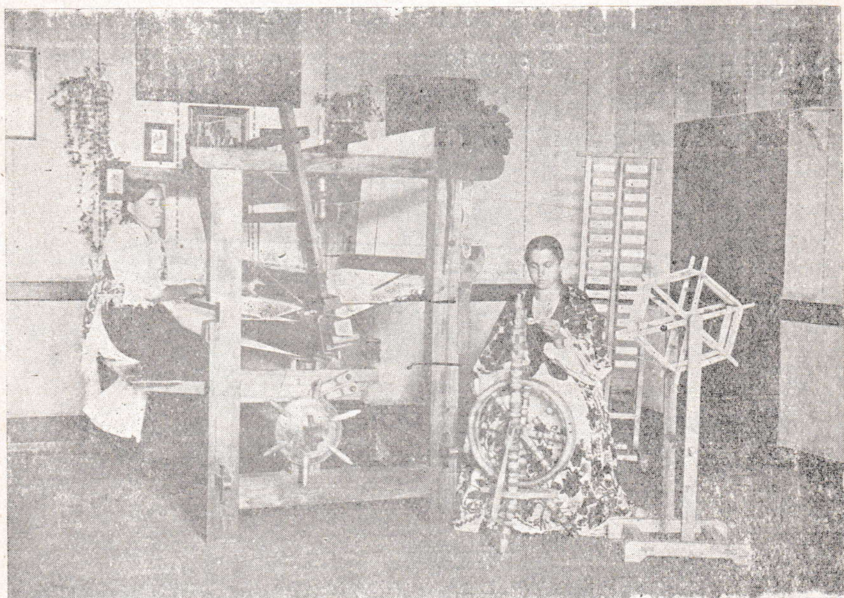
ČUNAK.

Uvedenjem te brzotkalne tare, došlo bi na tržište opet dobro domaće platno, a time bi se povećao novčani prihod našeg seljaka. Seoska domaćica bila bi oslobodjena velikog tjelesnog napora, te bi dobila mnogo slobodnog vremena, koje bi mogla posvetiti svojoj porodici i domaćinstvu, a naročito odgoju djece, te narodne uzdanice. Lakše i brže tkanje samo bi sobom iskorjenilo u mnogim našim krajevima uvriježeno sporo predenje slinom (koje je u ostalom i vrlo nezdravo), jer bi nastala potražnja za većim količinama predje, a to bi opet urodilo potrebom za podizanjem predionica.

Ako je tome tako, čemu da ne zamijenimo staru i lošu taru s brzotkalnom, tim više, kad je nabava iste danas srazmjerno jeftina, i kad se tkanju na njoj može naučiti za nekoliko dana.

U nakani unapredjenja te naše kućne industrije uvela je bivša Pokr. Uprava u Zagrebu za vrijeme povjerenika za narodno gospodarstvo, blagopok. g. A. Gjermanovića, tkanje na svojim domaćinskim školama, gdje su postignuti lijepi uspjesi.

Učenice gospod. škole za seoske domaćice u Petrinji kod tkanja.

Osim toga održani su prošle zime nekoliki tečajevi u Lici, Gorskom Kotaru i Banovini, koji su dali najljepše uspjehe. Državna je vlast počela i nastavlja taj uistinu koristan rad, a na selu je, da taj posao prihvati i proširi, jer je za njegovo dobro. Ta mi imademo blagoslovljenu zemlju, koja rodi prvorazrednim lanom i konopljom, sviloruna krda pasu našim pašnjacima, a i svilena se buba goji, pa zašto da odbacimo dar prirode, kada

nam se sam daje? Zašto da ne podignemo blagostanje našeg sela, našu seosku domaćicu ne oslobodimo ropskih muka, a ženi i majci ne omogućimo, da se više stara o domu i djeci, kada je to uz malo truda i dobru volju lako i moguće? Napolje sa starim i lošim tarama, uvedimo brzotkalne sa čunkom strijelcem.

Matija Malašić.

ISPRAVAK.

Na strani	3.	5.	redak	odozdo	mjesto	melen	čitaj	melem.
„	„	5.	16.	„	odozgo	„	svoj	„	svojoj
„	„	6	17.	„	odozdo	„	pram	„	spram
„	„	11.	10.	„	odozgo	„	16	„	18
„	„	11.	13	„	odozgo	„	na	„	nad
„	„	19.	6	„	odozdo	„	najvanih	„	najvažnijih
„	„	19.	18.	„	odozdo	„	mikropkopi	„	mikroskopi
„	„	27.	11.	„	odozdo	„	1920.	„	1921.
„	„	34	5.	„	odozdo	„	rada	„	reda
„	„	34.	5.	„	odozdo	„	Prvo	„	Prva
„	„	35.	8.	„	odozdo	„	priredjivane	„	priredjivana
„	„	35.	10	„	odozdo	„	uvedeno	„	uvedena
„	„	36.	1.	„	odozgo iza riječi „bile dolazi „su“				
„	„	39.	10.	„	mjesto talačkom čitaj: tkalačkom				